

Nedělní rozjímání

doba postní
a velikonoční **2023**

**Impulzy otce
Pavla Ambrose SJ**

Popeleční středa

Půst, almužna, modlitba

Postní doba začíná 22. února Popeleční středou. Je silným časem, obdobím, jímž se připravujeme na Velikonoce, vrchol liturgického roku a života každého křesťana. Do postní doby 2023 vstupují bolesti světa: od přírodních katastrof, jako bylo pustošivé zemětřesení, které zasáhlo Turecko a Sýrii a způsobilo více než 47 000 obětí, až po války roztroušené po celém světě, počínaje tou na Ukrajině u bran Evropy. „Bratři a sestry, nezapomínejme na ty, kdo trpí, a naše láska ať je pozorná, ať je konkrétní láskou,“ řekl papež František v neděli 19. února při modlitbě Anděl Páně.

Půst, almužna a modlitba jsou znameními. Dodejme: osvědčeným způsobem prožívání postní doby. Papež František je nazval nepostradatelnými „podmínkami a výrazem našeho obrácení“. Dodal: „Jestliže modlitba, dobročinnost a půst musí dozrávat ve skrytosti, jejich účinky nejsou utajené. Modlitba, láska a půst nejsou lékem jen pro nás, ale pro všechny, protože mohou přetvořit dějiny“.

Půst znamená zdrženlivost od jídla, ale zahrnuje i jiné formy odříkání. Někdy stačí i střízlivější život. „Není to dieta,“ říká papež, „naopak, osvobozuje nás od sebemrškačství v podobě vtíravého hledání tělesného blahobytu, aby nám pomohl udržet v kondici nikoli tělo, ale ducha. Půst nás přivádí zpět k tomu, abychom věcem přikládali správnou hodnotu. Konkrétním způsobem nám připomíná, že život nemá být podřízen pomíjivým scénám tohoto světa. A půst se nemá snižovat jen na výživu: zvláště v postní době se musíme postit od toho, co je návykové. Každý by se nad tím měl zamyslet, aby si udělal půst, který skutečně ovlivní jeho konkrétní život.“

Půst je pak spojen s almužnou. Svatý Lev Veliký nás v jedné ze svých promluv o postní době přesvědčuje: „To, co je každý křesťan povinen dělat vždy, zacvičuje se nyní s větší pečlivostí a oddaností, aby se naplnilo pravidlo dané apoštoly: postní doba spočívá nejen ve zdrženlivosti od jídla, ale především od hříchů. K těmto postům konaným ochotně a bez přetvářky nelze užitečněji připojit nic lepšího než almužnu. Pod jediným názvem milosrdenství zahrnuje mnoho dobrých skutků.“ Půst se tedy stává ušlechtilým díky ctnostem, které ho doprovázejí, zejména díky milosrdenství, každému gestu štědrosti. Zvláštní pozornost je letos věnována lidem na válkou postižené Ukrajině a lidem v Turecku a Sýrii, jež zemětřesení položilo na kolena.

Postní doba je také výsadním časem pro modlitbu. Svatý Augustin říká, že půst a almužna jsou dvě křídla modlitby, která jí umožňují nabrat na síle a snáze dosáhnout Boha. A svatý Jan Zlatoústý nabádá: „Ozdobte svůj dům skromnosti

a pokory živou zkušeností modlitby. Tou měrou připravte Pánu důstojný příbytek, stejně ho i přivítejte v nádherném paláci.“

Dodejme: když každý rok čekáme na obnovu našeho křtu, zdroj zmrtvýchvstání, očekáváme jeho druhý příchod připravenější a bdělejší.

1. neděle postní

Ďábel chce, abychom užívali Boha k legitimnímu uspokojení přirozenosti

Je krásné, když žena v manželství po dvaceti letech společného života s důvěrou řekne svému muži: Pojď, něco ti ukáži. Myslí na něj jako na někoho, s kým se může podělit o svoji radost. A to je velká věc. Na počátku připomeňme jednu skutečnost. Připravujeme se na Jubilejní rok 2025, kdy se opět otevře Svatá brána v bazilice svatého Petra v Římě. Jeho moto zní: Poutníci naděje. Každý z nás může podpořit růst atmosféry naděje a důvěry. Můžeme začít již letos v době postní. Tento krok neodkládáme. Proč? Znamení času jsou naléhavá. A platí: „Nebylo nikdy slýcháno, aby Bůh začal nějaký zázrak, a pak jej nedokončil.“ (Manzoni, A., Snoubenci, Praha 1973, s. 318)

Pasáž o pokušení v Matoušově evangeliu přichází po Ježíšově křtu, poté, co Jan Křtitel u Jordánu shromáždil veškerou bídu lidstva. Ztotožněn s bídou člověka sestupuje na Ježíše Duch. A Otcův hlas říká, že v tomto Synu má zalíbení (Mt 3,17). Na naší životní pouti nás, při veškeré myslitelné bídě lidstva, provází pohled Otce na Syna. Pohled Otce na Syna je jediným životodárným zdrojem naděje: Tento Syn je moje radost, moje plnost. On přivede, někdy i přinese k Otci ty, kteří jsou v bahně lidských dějin.

Pohnut Duchem odchází na poušť. Zde přicházejí pokušení. Po čtyřiceti dnech a čtyřiceti nocích půstu (Mt 4,1-2) je logické, že má hlad. To je důležité: Když člověk cítí své potřeby naléhavě, nastává čas pro pokušení. Naléhavost zvedá oponu pro svůdce. Nepřítel se představuje jako přítel. Zdánlivě vychází vstříc jeho potřebám. Stejně postupuje klamavá reklama.

Jak vzniká poušť? Je to zahrada proměněná hříchem. Hříchem se stává pustinou, protože je doménou lidské zvůle. A ďábel přichází ďábelským způsobem: chce od nás, abychom užívali Boha k legitimnímu uspokojení požadavků přirozenosti. A výsledek? Prožíváme víru jako nevěřící. Copak je Bůh automat na naše potřeby? Je zde od toho, aby proměnil kámen v chléb? Prožíváme synovství na způsob nemyslicích otroků: Copak nebeský Otec chce od nás vrhnout se střemhlav dolů? Prožíváme obdarování na panský způsob: Copak nám vše nebylo svěřeno k větší slávě Boží? Jaká je určující linie těchto tří pokušení? Prožívat synovství pro sebe, prožívat víru jako vlastní práci, vlastní nasazení, vlastní úspěch, prožíváme darovaný život podle své vlastní vůle. A to nejpodstatnější: už nevidíme sami sebe v Synu, u Otce. Tato pokušení jsou naším denním chlebem. Důsledky jsou zdrcující: Každý z nás může být pro druhého andělem, dobrým nebo zlým.

Pokušení Krista na poušti mají svou gradaci. Nepřítel, démon, se přiblížil v postavě Petra! Kdy? Když mu smrtelně vážně říká, že nesmí trpět (Mk 8,32); další stupeň ukázali Židé ve chvíli, kdy ho obvinili, že on sám má démona (Jan 8,52). Jindy bere na sebe podobu zbožných: „Mistře, chceme od tebe vidět znamení.“ (Mt 12,38) To ďábel si vyžádal znamení.

Kristovo vítězství nad pokušeními pokračuje v nás. Kristus byl pokoušen až na kříž, a tak jsme pokoušeni i my. Nerozptylujme se sami sebou. Upřeme pohled na Krista. Nahlížejíme sebe v Kristu s Otcem. Navíc, jsme povoláni k péči o všechny kolem nás. Od tohoto úkolu se nenechme odvádět. Můžeme pomáhat! Jak? Vracet pohled na nás samotné na správné místo. Jak? Dívat se na Boží začátky v nás. Když v nás Bůh započal ten či onen zázrak, dokončí je. Každé uzdravení má pokračování v Kristově dovršení. Tím se stáváme poutníky naděje.

2. neděle postní

Velikonoční mentalita

V postní době si můžeme ověřovat, zda nám není zcela cizí velikonoční mentalita. Proč před tím, než přivede Ježíš apoštoly do Getseman, je směřuje na horu Tábor? Bere je na horu, aby si osvojili jiný pohled, Boží pohled na věci, na dějiny, na události. Proměnění si představujeme trochu jako filmový efekt. Ale spočívá v něčem jiném. Ježíš se nezměnil, změnil se pohled apoštolů. Vidí ho takového, jaký je.

Mojžíš a Eliáš jsou dvě postavy, které vystoupily na horu. Zde tito dva velikáni Starého zákona zažili blízkost s Bohem. Jeden představuje Zákon, který směřuje ke Kristu, kde se naplní, druhý znázorňuje proroctví, které Kristus naplní v dějinách.

Výraz *byl proměněn* (μεταμορφόομαι) znamená přísně etymologicky vzato *vidění mimo formy, mimo postavu, přesahování*, pohled, který proniká, který vidí skrz. V našem kulturním prostředí je výraz *metamorfóza* zredukován: je změnou formy. A formy jsou předmětem ostrých sporů. Diskuze nad způsobem podávání svatého přijímání jsou nezřídka ze strany odpůrců vyhocené. Velmi záhy zjistíte, co už mnozí z nás mají letitou praxí prozkoušené, že spor o formy je pokušením, jak se vyhnout obsahu. Na hoře proměnění se jedná o něco mnohem víc než o změnu formy. O co jde? O zvláštní druh světla. Co zde znamená ono: *Byl proměněn, přeměn*. Vstupujeme do jiného světla. Vidíme nově, ve světle nebe odkrývajícím. Bez něho nám zůstává neprůhlednost způsobená naší tělesností, naším do starého člověka ponořeným životem. Nyní se tento závoj, žalář, temnice, jež způsobuje hříšnost, stane opět průhledným. Proměna vnáší na světlo nový pohled na člověka. Forma prozářená dovršením člověka ve vzkříšení těla a duše.

Petr může říci jedině: Je dobré být v tomto světle. Nerozumí! Vše je nad jeho chápání. Vycítil, že je to krásné. A krása znamená v jedné věci vidět jinou, hlubší a úchvatnější. Patřit na otevřenou bránu z arestu. Svádění vášní do nás zasévá ztemnění. Doslova: přibíjí nás k tělu a naše neproměňující se tělesnost nás přibíjí k našemu Já bez dalšího. Prostupuje nás naprostá osamělost. Klopýtáme, až upadneme do absolutní uzavřenosti.

Podívejte se dál. Právě nyní, až uvidíte moje umučené, trpící, vysmívané tělo. Co mají vidět? Ježíšovu oběť učiněnou z lásky k Otci, který nás miluje. Rozzářit nás v tomto utrpení může jen Otcova tvář, v níž spatřujeme naše dětství. Krista na hoře odhaluje jeho šat. Je oděn do synovství, které z něho vyzařuje. Apoštolové ho na okamžik vidí jako Syna. Jak my můžeme něco takového vidět? Je zapotřebí pohledu v Duchu, obmytí v Duchu, aby se oči umyly a člověk mohl skutečně vidět.

Přiznejme si: Stali jsme se obětí přesvědčení, že individuální dokonalost je formální. Je formou, na které záleží. Ta však není k ničemu, pokud skrze dobré skutky nepřichází světlo. „Tak ať vaše světlo svítí lidem, aby viděli vaše dobré skutky a velebili vašeho Otce v nebesích.“

Proměnění je život, v němž se v každém detailu i celku objevuje to, že jsme dětmi Božími. To je smysl dnešního textu. Člověk může stát v naprostém blátě a koupat se ve světle. Dokázat vidět dál, vidět neprůhledné věci průhledně, a tím, dodejme, je zcela ztratit svůj vášnivý pohled. Kdy je křesťan zralý? Když ve všem nachází Krista, když vidí, že Kristus je smyslem všeho. Všechno se sbíhá ke Kristu a v Kristu se otevírá Otcí. Bezbrhý obzor. Není tedy třeba neustále se snažit měnit svůj život, hledat místečka, kde je nám psychologicky dobře. Ne, to není evangelní novost. Osvojujeme si takový pohled, který uchopí i naše dovršení. Jak? Možná napoví příklad. Vede se spor o přijímání Krista na ruku. Dlaň je málo důstojná? Kdykoli podávám přijímání na ruku, vidím ji v jiném světle. Je to Kristova dlaň s ránou po hřebu. A eucharistie tuto ránu hojí. Eucharistie je vždy proměna.

Každý z nás dobře ví, kde jsou jeho osobní, námi dobře skrývané neprůhledné věci, kde je vášeň, která nás chce někam přibít: že jen já vidím, jen já slyším a jen já myslím. Zde nám dnešní postní neděle o proměnění Páně pomáhá právě k tomu, abychom uměli odhlédnout od toho, co nás přibíjí k pozemskosti bez perspektivy, a viděli to, co nás připoutává k pro nás otevřenému nebi. Můžeme jej vidět skrze všechny věci, dokonce i skrze věci zašpiněné prachem, ranami, krví září světlo, které nepochází z tohoto světa, ale ze vztahu mezi Otcem a Synem.

3. neděle postní

Najdeme svoji Jákobovu studnu?

Jak přistoupit k tak mnohohrstevnatému textu, jakým je dnešní evangelium? Je plné odkazů a významů! Můžeme vyjít z předchozí kapitoly Janova evangelia, v níž nacházíme tajuplný rozhovor Nikodéma s Ježíšem o tom, co znamená narodit se znovu z vody a Ducha Svatého. A dále spor nějakého žida s učedníky Jana Křtitele, proč vlastně křtí v místě, kde je hodně vody. Jan Křtitel zde mluví o Kristu jako ženichovi, který má nevěstu (Jan 3,29). V rozhovoru se Samaritánkou, která žíznila po lásce, i když měla již pět mužů, zazní: „Ten, kterého máš teď, není tvůj muž.“ (Jan 4,18). Tato okolnost, že Kristus je ženich, který má nevěstu, se stává klíčem k pochopení radostné zvěsti pro letošní dobu postní. Dodejme: pro naši osobní dobu postní.

Žízeň lidského srdce a její neuhasitelnost snad není možné lépe dokumentovat než na příkladu této samařské ženy. Je to žízeň sahající do samotných kořenů lidského rodu, jak naznačuje významná poznámka o místě, kam Ježíš „musel“ jít: Jákobova studna a hrob Josefa Egyptského, jeho nejmladšího a nejmilovanějšího syna. Slovo musel, řecky ἔδει, odkazuje na jeho plán, na přesný záměr. Chtěl tam jít, stejně i ona žena. Dodejme: v naprosto nepravděpodobnou hodinu. A na místo, kdy před tím musela obejít dvě jiné studny. Stejný výraz nacházíme na jiném místě: „Copak to vše nemusel Kristus vytrpět?“ (Lk 24,26) „Musíte se znovu narodit.“ (Jan 3,7) „Tak se to musí stát.“ (Mt 26,54)

Mezi Kristem a člověkem je to vždy podobné: Ženich se setkal se svojí Nevěstou. Jeho láska nezná překážek! A nikdo neuhasí naši žízeň, tak o tom hovoří příběhy všech lidí již od dob praotce Jáкова, dokud se jeho duše nestane Nevěstou pro svého Ženicha. Je to v pravé poledne, tedy v době, kdy Pilát představuje zástupům Krista se slovy: „Hle, člověk!“ (Jan 19,5.14) Bůh se obrací k bloudícím, hříšníkům, zavrženým, cizoložníkům, Samaritánům. Bůh miluje lidstvo takové, jaké je, cizoložné, zavržené, Bůh se projevuje jako tato láska, proto je zde.

Jan, když mluví o pěti mužích Samaritánky, nechce ji morálně zdevastovat. Ukazuje na jiný obraz: Izraelité se vydali uctívat bohy pěti národů, a proto asyrský král poslal obsadit samařská města (2Král 17). Zde je význam sdělení mít pět milenců: jde o lid, který se prostituoval, pětkrát zradil Boha s pěti různými bohy. Je nevěrný. Začíná myslet modlářsky. Co pro nás znamená myslet modlářsky? To znamená, že si myslíme, že nějaká jiná věc než milost daná při křtu je důležitější, že nějaká jiná láska je na prvním místě. Jednoduše již naše srdce není Snoubenkou pro svého Ženicha. Uvažujeme-li o své cestě k obnově křestního slibu při slavení Veliké noci,

nevyhneme se otázce našeho svatebního šatu, který jsme darem dostali. Nemylme se a neklamme se: otázka modlářství se nás hluboce týká.

Co nám ukazuje dnešní evangelium? Můžeme najít svoji studnu pramenité vody, i když naše láska uschla. V Ježíši Kristu skutečně můžeme letos zakusit toto otevření člověka Bohu, otevření Bohu všeho, co je lidské. Hledáme-li Ženicha své duše, hledáme druhého naší lásky. A Bůh nikdy nepřichází pozdě ke studni, už tam čeká, chce tam jít a zastavit se, aby se s námi setkal. Jeho věrnost je nevyčerpatelnou žízní po našem přijetí.

4. neděle postní

Katechumenát po katechumenátu

Janovo evangelium nás letos, v cyklu A, vede po cestě katechumenů. Kam? Až ke křtu na Bílou sobotu či k jeho obnově. Může být přetlumočením této cesty v pěti otázkách zde kladených.

První otázka, kterou si učedníci kladou, zní: Čí je to vina? Tak závažná nemoc musí být jistě trestem za velmi vážný hřích. Jaké je typicky lidské uvažování? Chorobné zkoumání minulosti nebo fantazírování o budoucnosti z našeho hlediska. Ne z hlediska ohlašovaného přicházení Božího království, ne z pohledu darované novosti života, kterou přinesl Kristus. Z těchto úhlů pohledu nahlížíme stav viny jinak: v něm se projevuje Boží dílo (Jan 9,3). Tím se mění perspektiva. Člověk, nepochybně hříšník, je místem, kde se Bůh může projevit, pracovat, nést nás či přinášet vykoupení. Díváme se na sebe i tak, že vidíme, nasloucháme, procítujeme toto Boží dílo v nás a pro nás? Nejsou opakující se reklamní trháky přitažlivější?

Položme si druhou: Jaký smysl má tělesnost? Naznačují to slova: Z té sliny utvořil bláto, na způsob hlíny, kterou používají hrnčíři. Plivnutí (πτύω) je symbolickým gestem. Odkazuje na nové stvoření. V semitském světě sliny (πτύσμα) jsou zhuštěným dechem. Podobně byl stvořen člověk: ze země a dechu. Důležitý je detail: Kristus posílá chlapce k jakémusi koupališti, tůňce za hradbami. Zde Židé proselyty, tedy pohany, rituálně očišťovali. Co Kristus ukazuje? I tento Žid je jako pohan. Je to člověk zrozený z těla, tělo zůstává tělem, ale uzdravením, prohlédnutím nabývá nového významu: musí vstoupit do Siloe a v síle Ducha přijímá tělo nový úkol. Jeho hlavní rolí je vzkříšení. Siloe totiž znamená poslaný a Duch toto svěřené poslání nese. Tam se obmytý setká s Duchem, narodí se z Ducha (Jan 3,5-6). Tělo má hledat Ducha, svoje dovršení.

Proberme třetí: Jak mohu vyjít ze své nevědomosti? Základní nevědomost se týká dovršení mého života. Cestou katechumenátu po katechumenátu, cestou povolání v povolání. Chlapec byl zprvu tělem, následně člověkem podle Boha. Nemusíme klesat na mysli. Ani Samaritánka „neznala Boží dar“, to již darované (Jan 4,10). Ani dnešní slepec to nevěděl. Kdo neví, je ochoten přijmout. „Všem, kdo ho přijali, dal moc stát se Božími dětmi.“ (Jan 1,12). Zde je zrod životodárného rozlišení: co je tělo tělesné a co je tělo duchovní.

Obraťme se ke čtvrté: Jak se vypořádat s nesmyslným dotazováním? Času na cestě k dovršení není mnoho. Dotazování těch, kteří se považují za náboženské autority, za autory života, je pouhou kličkou. Chtějí se vyhnout jediné věci. Neprahnou po obrácení, nedychtí po ovoci Kristova díla. Vykládají si věci v síle svých představ, ne v síle Kristova vidění věcí.

Poslední otázku otevírají rodiče: O jakém životě hovoříme, že chceme vidět? Jsou terčem posměchu. Zdá se, že by raději měli slepé dítě a k tomu klid. Strach je ovládá a otázku uzavírají tím, že na ni odkládají odpověď. Vezměme si jen nesmyslně promrhaný čas planými diskuzemi nad očkováním. Výsledek? Vzalo nám to vzácný čas, abychom se dotkli smyslu nemoci na cestě ke vzkříšení. Nekladli jsme si v zápalu vřavy jednoduchou otázku: k čemu máme tělo, které chceme mít zdravé nebo nemocné pro službu Božímu království?

Co znamená, že jsem byl nejprve slepý, a teď vidím? Zůstane tato mně kladená otázka nedořešená? V postní době se nám nabízí jednoduché zpytování: jak jsme pokročili v přechodu od slyšení k vidění. Pascha, přechod klíčí v člověku z masa k člověku, který v těle zůstává. Ale jen Duch v tomto těle uschopňuje důvěřovat druhému, vztahovat se k druhému a číst dějiny jako dějiny spásy. Nestojíme před úkolem připravovat tělu tvořivostí Ducha cestu ke vzkříšení?

5. neděle postní

Jeho způsob smrti jim dá nahlédnout do pravdy o životě člověka

Někdy říkáme, že máme tolik starostí, že nemáme čas ani umřít. Neklid, obava, potíže, starostlivost, kvanta závazků a úkolů vytěsňují smrt, a když přijde, je pro nás nečekanou návštěvnicí. Můžeme se na její navštívení připravit? Tou přípravou je cesta připravená Kristem k Velikonocům. Samařská žena u studnice se svojí žízňí, slepec se svojí temnotou a dnes? Dnes je tímto místem smrt.

Pro učedníky bude velmi těžké pochopit Kristovo selhání, jeho zabití. Ale jen jeho způsob smrti jim dá nahlédnout do pravdy o životě člověka, který je dítětem nebeského Otce: v jeho Synu najdeme sami sebe. Pochopíme smrt jako nejvyšší projev slávy: Kristus oslaví Otce a Otec oslaví Syna. Evangelista Jan nám tuto novost představuje.

Kristovo očekávání stojí za každou smrtí. Prochází stejnou smrtí jako každý člověk, nese v sobě jistotu smrti, respektuje její průběh a doprovodné znaky. V této smrti je pro člověka očekávání Syna všemohoucího Otce i s jeho mocí ze smrti vytrhnout. Smrt se mu mohla ukázat v podobě hladu, pozemské moci a slávy. Člověk chce pocítit Boží zásah, zásah, který by na světě něco změnil. Kristus v těchto známkách smrti vidí ještě něco více: Otce, svého Otce a našeho Otce. Všichni se rodíme s odsouzením a diagnózou svého konce, tedy se smrtí. A nikdo to nezmění, protože ani Kristus, který to mohl udělat, to neudělal. Dokonce se podrobí důkazu prováděnému soudním lékařem: musí zůstat jako mrtvý na místě popravy. Smrt musí být úředně potvrzena.

Maje na mysli svůj hlavní úkol, vším, co se v jeho životě odehrává, na to tím či oním způsobem ukazuje. Marta, když mu říká, že kdyby tam byl, její bratr by nezemřel, na jedné straně vyznává svou víru, že Kristova přítomnost zachraňuje před smrtí, ale na druhé straně odhaluje neslučitelnost své mentality, hluboce tradičně náboženské, s mentalitou nového člověka v Kristu. Chce prodloužit život: fyzický, tělesný. Se vzkříšením v poslední den neví, co si počít. Lazara potřebuje už teď, chce ho už v tomto životě. A to je prakticky víra, kterou vyznává každý z nás. Vzpomeňme na boj příznivců a odpůrců vakcinace: šlo jim právě o to, i když rozdílným způsobem. Chápeme vzkříšení jako návrat do života, který známe. Často opakované přání: „Hlavně zdraví“ ukazuje, jak se shodneme na tom, udržet život co nejdéle.

Ale Kristus je vzkříšení a život. Přechod, který je třeba učinit: nikdo nevstává z mrtvých, jen Syn. Je to Otec, kdo vzkřísí, a Otec vzkřísí pouze Syna. Proto Ježíš v Janově evangeliu neustále opakuje: „Kdo věří ve mne, má život věčný.“ Doslovně: má život Otce. Jan vlastně nemluví o ničem jiném.

Vzkříšení neznamená, že se Bůh chopí našeho mrtvého těla. On se chopí naší důvěry dítěte, s kterou nás přenese i s tělem. Neexistuje přechod od smrti k životu, jak si ho představujeme. My přecházíme z života pozemského do života Syna, dítěte. Ten se uskutečnil ve křtu (Řím 6,4; Kol 2,12), tam přecházíme z jednoho života do druhého života, ze života zde v těle, v kosmu do života na Boží cestě.

Dobře je to patrné na pokynu, který dává Lazarovi. Vyjdi z hrobu. Okolostojícím říká něco jiného: aby ho rozvázali a propustili na svobodu. Je zde však třeba říci jedno podstatné: Kristus Lazara nevzkřísí, ale oživí. Vzkříšení znamená přechod k Otci, tedy k novému životu kvalitativně a absolutně odlišnému. To je vzkříšení. Na něj teprve bude čekat. Jeho příklad nás chrání před tím, abychom nečekali zbytečně. I my se učíme říkat: Tato nemoc není pro smrt, ale proto, aby se projevila Boží sláva. A tak můžeme přemítat i o ostatních věcech.

Květná neděle

Směřujeme ke Kristu, jemuž se chceme připodobnit v poslušnosti k Otci

Kristův slavný vjezd do Jeruzaléma je spojen Betfáge, což znamená dům nezralého fíkovníku. Ježíš vchází do prázdnoty a vyčpělosti starých věcí. Židovský chrám, místo přebývání Hospodina uprostřed svého lidu, nahrazuje sám sebou. Chrámem je nyní srdce, výron Boží lásky uvnitř Trojice vůči všemu stvoření. Fíkovník, který by ho občerstvil, nenajde, je bez ovoce. Nejdříve vyžene z chrámu směnárníky a následně dá uschnout neplodnému fíkovníku. Divíme se, že může být těžké pro člověka přijmout Mesiáše, který si klade nároky čistoty srdce, našeho chrámu, a duchovní plodnosti, budoucnosti, která je vnořena do věčnosti?

Epizoda, kdy Ježíš posílá dva učedníky a říká: „Naleznete přivázanou oslici a s ní oslátko“ (Mt 21,2), je pro věřícího Žida živým předobrazem. Vybaví se mu ihned důvěrně známá okolnost. Jákob žehná svým synům a obrací se k Judovi se slavným proroctvím: „Nebude odňato od Judy žezlo, ani vláda od jeho nohou, dokud nepřijde ten, komu náleží; jemu se podřídí národy.“ (Gn 49,10) Po něm přijde Mesiáš, kterému on, Juda, ztělesněný Izrael, „přiváže oslíka k vinné révě, oslátko k úponku révy!“ (Gn 49,11) Juda ho přivázel, Kristus jej nechává rozvázat. Žezlo, vláda, přechází na něj a jeho duchovní potomstvo.

Osel je v Bibli obrazem trpělivosti, pokory, mírnosti, služby. Je to zvíře práce, služby. A právě služba je to, co starý Izrael, Judu, svazuje. Vyprázdněná nábožnost sahá nejčastěji po moci a síle, služba druhým je pro tento typ zbožnosti svazující. Ježíš však přišel, aby sloužil.

Perspektiva Ježíše mění optiku vidění. Pozemské propočty obrací naruby. Dostává se zcela do rozporu s představami spojovanými po generace s mesiášskou dobou, s očekáváním mocného Mesiáše. „Hle, tvůj král k tobě přichází pokorný“ (Mt 21,5; Zach 9,9). „Byl poslušný až k smrti.“ (Flp 2,8) Vidíme ten rozdíl: učedníci odívají svými plášti Krista na oslátku, starý Izrael klade pláště na cestu pod jeho kopyta. Křesťan se bude oblékat do novosti Krista, ostatní přijmou otrockou poslušnost zanikajících věcí. Pro křesťana ztrácí zanikající svět svoji magickou sílu, pro ostatní se pozemské stává zdáním božského.

Otázka dneška tedy zní, jaká je naše představa Boha, jaká je naše představa Mesiáše, spásy. Zda je vázána na zářivý život, na všemocného Boha, který odstraňuje mocí všechny naše obtíže, nebo zda směřujeme ke Kristu, jemuž se chceme připodobnit v poslušnosti k Otci, a tím i nové svobodě dětí Božích.

Jak snadno špatně pochopíme gesta Božího hledání. Když se díváme v pašijích na utrpení celého světa v Kristu, jen stěží jsme sto zahlédnout slávu Boží. Cožpak

nebývají pro nás pašije útrpným okamžikem, naprosto tragickou událostí? Kolik světla naše oči potřebují, aby zahlédly celou hloubku a smysl našeho zasvěcení Bohu.

Postní doba začala pokušeními, která ukazují, jak ďábel navrhuje vítěznou strategii, snadnou stránku; nyní vjezd do Jeruzaléma, vstup do umučení ukazuje ty, kteří spějí ke své porážce. Co bylo pro člověka prohrou, je v Kristu vítězstvím. Velikonoce jsou pro lidskou logiku prohrou, ale právě zde, v Kristem převrácené perspektivě vidění, se dotkneme logiky Boží. V ní je cesta, kde se skrývá celé bohatství života člověka podle Boha.

Zelený čtvrtek

Ticho Zeleného čtvrtku – od intimity k tichu v zahradě

V jistém smyslu se evangelia vždy nacházejí ve velikonočním čase, což je rys, kterému exegeté nevěnují dostatečnou pozornost. To však evangeliím neubírá na historické věrohodnosti ani ji nesnižuje, nýbrž ji nasycuje. Sytí ty, kteří pod hlukem dějin a událostí nacházejí Boží záměr a znamení. Svým způsobem nás toto ticho v dějinách učí něco o samotných dějinách; ba dokonce o okamžicích našeho vlastního života a o mnohostranných rozměrech, které obsahují i ty nejvšednější události.

Jsou-li vyprávění o Ježíšových posledních dnech v evangeliích prosycena poznáním, prosvětlena milostí, jsou přesto naplněna zvláštním, pro mnohé matoucím mlčením. Je to mlčení, které jen umocňuje Ježíšovu osamělost a křehkost; zesiluje jeho svědectví a onu chvíli volání z kříže, ale neodpovídá na ně. Je to mlčení Boha, mlčení Otce; je to mlčení, které otevírá možnost, že Bůh by se mohl zazdát prázdnotou iluzí, zdánlivě bezmocným před obrovskou propastí neštěstí a utrpení. Součástí pravdivosti evangelií, vlastně celého Písma, je, že nikdy nezastírají ani nevysvětlují Boží mlčení. To je o to pozoruhodnější, že Bůh, který se zjevuje v Písmu, je od prvního okamžiku Bohem, který promlouvá z ticha, jehož slovo povolává svět k životu. Ještě před revolučním prvním přikázáním, které hlásá transcendentní pravdu, že existuje pouze Bůh, přichází nezbytný předchozí příkaz slyšet. Příkaz slyšet je jednou z nejdůležitějších židovských modliteb a vyznání víry (krédo) judaismu.

„Slyš, Jisraeli! Hospodin, Bůh náš, Hospodin jeden jest. Milovati budeš Hospodina, Boha svého, celým srdcem svým a celou duší svou a celou silou svou, a budou slova tato, která já přikazuji tobě dnes, na srdci tvém. A vštípiš je dětem svým a budeš mluvit o nich, sedě v domě svém a kráčeje po cestě a léhaje a vstávaje.“ (Šema Jisra'el, rabínský překlad Dt 6,4–9) Příkaz „Slyš!“ nejenže navazuje vztah, ale přesahuje vyjádření a ukazuje na oblast nevyslovitelného Božího života. Vstupuje do ticha, které není nepřítomností, ale plností přítomnosti. Když je však vysloveno v čase, vždy se vznáší v dvojznačnosti: je toto ticho nepřítomností, nebo přítomností? Je to skrývání, nebo odhalování? V Ježíšově umučení a ukřižování se tato dvojznačnost radikalizuje.

Evangelijní vyprávění těchto posledních dnů nás přemísťují. Přesouváme se z pozice členů zástupu – naslouchajících jeho učení, pozorujících jeho činy, zmatených a očekávajících království, které ohlašuje – do jeho vnitřního kruhu. S tím, jak události narůstají do svého podivného vrcholu, roste i naše důvěra s Ježíšem. Okamžiky nabývají na významu a hutnosti, ještě živější, hlouběji,

intenzivněji přítomné, když si je připomínáme a znovu prožíváme v anamnéze společenství. Žijeme v čase, který nás nasycuje. A nasycení nám dává Duch. Při jídle v Betánii se temnota zrady vynořuje kolem Mariina tichého, krásného a prorockého činu, který je zároveň mesiášským pomazáním a přípravou na smrt. Hostina na rozloučenou, Poslední večeře, v horní místnosti neinterpretuje pouze Ježíšovo sebeobětování v historickém okamžiku, ale je úkonem, který interpretuje celou Boží lásku stále přítomnou v eucharistii, lásku zpečetěnou na kříži pro všechny časy. V každé z těchto událostí je Ježíš v centru dění. Nenechávají nás na pochybách o jeho blízkosti s Otcem a o jeho všeobjímající lásce, která naplňuje poslání jeho lidu. Proto nelze předjímat Getsemany jen teoreticky, je vždy skutečně. Jedná se o hluboké Boží mlčení, které na Ježíše padá. Jen v těch nejkrajnějších chvílích a jen s těmi, kterým nejvíce důvěřujeme, můžeme odhalit bolest srdce rozervaného láskou, zranitelnost duše padající do propasti Božího ticha. V temné noci Getseman nyní začíná dlouhé Otcovo mlčení. Právě zde se však pro nás začíná odkrývat Ježíšova vnitřní pravda a jeho vztah k Otci se stává zářivějším.

Velký pátek

Ticho Velkého pátku – ticho, jež odhaluje svět

Poslední Ježíšovy dny v Jeruzalémě mají svůj vlastní neobyčejný rytmus a živost. Je tu shon zástupů a kypící život posvátného města, které se připravuje na slavnost Paschy. Vzduch je prostoupen napětím a očekáváním. Evangelia nás s jemnou úsporností svým tichým hlasem vtahují do složitého dramatu, který se odehrává. Vybízejí nás, abychom si všímali různých rovin, v nichž se Boží záměr (oikonomia) odvíjí v rámci lidského konání. Současně odhalují nahodilost lidských dějin a iluze těch, kdo se domnívají, že je ovládají, na pozadí toho, co můžeme vždy znovu objevit: cantus firmus dějin spásy. Vytvářením prolínajícího se toku těchto dimenzí nás evangelijní vyprávění nenápadně mění: my, čtenáři, se také stáváme svědky. Dostává se nám pochopení okamžiku, které může ve skutečnosti přijít až po něm, když je vše známo. Z tohoto místa poznání tedy vstupujeme do vyprávění; čas evangelií je vždy časem osvětleným či kontemplativním. V tomto případě jde o víc než o techniku vševědoucího autorského hlasu.

Během zkoušky se objevují vzácné okamžiky, kdy Ježíš promlouvá. Jsou to okamžiky sebezpytování, které často umocňují pocit bezmoci a opuštěnosti. Ale i když slouží jen k tomu, aby římské úřady (a všechny ostatní lidské soudy) ospravedlnily svůj již vynesený rozsudek smrti, zároveň odhalují, že Ježíšův proces je v každé době vždy víc než jen střet argumentů, systémů víry. Je to vždy zápas mocností a knížat, života a smrti. Neschopnost autorit – císařských i náboženských – pochopit Ježíšovo svědectví je sama o sobě výmluvná. Každá pozemská a ďábelská moc vůči jiným jedná vždy podobně. Příběhy, které sama nevytváří, ničí, likviduje, zesměšňuje. Ovšem kromě těch vyprávění, jež sama vytváří a lehko ovládá. Ježíš je „právem“, „zákonně“ vhozen do kategorií jejich chápání a ovládání. Evangelijní vyprávění o Ježíšově soudu, umučení a ukřižování odhalují způsob, jakým Ježíš pozemskou, vskutku ďábelskou moc potlačuje, přemáhá a nad ní vítězí svou obětí. Zde mu kříž, umírání a smrt na kříži dávají smysl. Ježíš, svým postojem připravený se obětovat za všechny, legitimizuje paradoxně svůj nespravedlivý soud. Stává se tak podle Písma. Právní formát je účelným způsobem, jak popřít identitu starého a smysl života určeného ke smrti tím, že mu dají jiný, který si vybral z rukou Otce. Můžeme se udiveně ptát: ten, co mlčí, je Pomazaný, nebo ideolog a heretik? Je Spasitel, nebo demagog, který svádí masy a podkopává stát? Tuto výměnu identity a příběhu dělají všechny elity s těmi, kdo je ohrožují, zejména s chudými a bezmocnými, které chtějí udržet v poddanství. Takovou výměnou se vynucuje paměť, která je vlastně způsobem, jak zapomenout na skutečnou osobu

nebo skupinu; je to vymazání z dějin prostřednictvím nahrazení oficiální paměti. Mlčení přibližuje k Boží paměti.

Mlčení v našich životech a vztazích je často významné. Jsou ticha, která jsou naplněna bezpečím a pokojem. I uprostřed zběsilého světa nebo rozvrhu můžeme v sobě nosit vnitřní ticho - jakousi vnitřní vyrovnanost. Někdy může být ticho jakýmsi druhem na blízku druhým: existuje důvěrnost, která nepotřebuje mluvit; ticho samo o sobě je prostředkem komunikace a poznání. Není to vyčerpané ticho, ale ticho, které přichází po dlouhé době společného bytí, vzájemného poznávání ve strukturovaných zkušenostech našich životů a skrze ně. Může to stát hodně práce, hodně pozornosti a někdy i bolestivých chybných čtení, než dojdeme ke společnému mlčení a objevíme, že je to nyní spíše milost než vyčerpání nebo dočasné příměří, a rozhodně ne hrozba nebo zbraň. Známe také ta dlouhá ticha nepřítomnosti a čekání, někdy v naději a někdy v hrůze, a ticha, která vlastně nejsou tichy, protože jsou naplněna přítomností a hlasy, všemi rozhovory, které v sobě nosíme. Mají podobu Velkého pátku.

Kdo si nás – podobně jako jeho – tedy bude pamatovat, pamatovat si ty, kteří ho následují na potupný kříž? Kdo bude nosit jejich jména, vyprávět jejich příběhy nebo označovat jejich hroby? To jsou pokušení Velkého pátku. A Ježíš? Vysloví několik slov na kříži a mlčí. Podobně jako před Pilátem. Mlčení se stává nejkratší vzdáleností na okraji propasti mezi nebem a zemí. Mlčení je rozbouřená hladina, po které kráčíme vstříc Pánu.

Bílá sobota

Ticho Bílé soboty – ticho v čase, který dozrál

Velkým vyprávěním Svatého týdne prochází tolik mlčení a všechna ústí do dlouhého mlčení Otce od Getseman až do velikonočního rána.

Ticho není ani tak nepřítomnost hluku, ale to, co se skrývá pod hlukem. Když zažijeme strhující ticho po písni nebo recitálu, víme, že nám bylo něco dáno. Ticho po něm je utvářeno hudbou a zvláštním způsobem je hudba sama o sobě víc než jen vzpomínkou. Není ani pouhým opakováním; stále má živý hlas, neboť ani po odeznění hudba nekončí. Ticho je tak darem, který umožňuje hudbě, aby v nás dál žila.

Dějiny nejsou jen o vzpomínání, ale také o zapomínání, o pokračujícím výkonu podřízenosti, kterou mocní vyžadují od těch, které ovládají. Ježíš proniká do samotné podstaty dějin a mlčení zapomnění, které tvoří jako předchuť svého příchodu ve slávě. Do té doby jeho volání o Božím zapomenutí se ozývá v každé době pro každého, kdo se cítil bezmocný a opuštěný. A stejně jako ti, kdo se vysmívali znehybnělému a umírajícímu Ježíši, v bezpečí citadel svého cynismu, jistí si svou nevěřící vírou. Vždycky platí: moc neočekává odpověď. Bezmoc je nejen plná nevyslovených otázek, ale rovněž nevýslovně nečekaných odpovědí. Bezmocně mlčící se vůbec nepodobá těm, kteří si nadiktovali své podmínky pro Boha, jako by Bůh byl jejich výtvořem a služebníkem. Blahoslavení tiší nejsou těmi, kteří nevidí, že Otcovo mlčení je jeho odmítnutím jejich podmínek. Domnívají se, že jeho mlčení je jejich legitimací. Je-li mlčení souhlasem, pak je ovšem uznáván pouze mlčící bůh. Nemohou připustit, aby bylo mlčení porušeno; napíší scénář pro Boží roli a vždy půjde o odloženou akci. Přesto je evangelium samo o sobě podvrtnou vzpomínkou proti výmazům dějin. Je svědectvím Ducha, „který všechno vynáší do paměti“, a tedy na světlo. Boží mlčení prolamuje vnucené mlčení těch, kdo chtějí, aby byl slyšet jen jejich vlastní hlas. Otcovo mlčení je mlčením, v němž slyšíme volání Syna a s ním všech, kterým byl hlas odepřen, jejichž vyprávění bylo ukradeno.

Dlouhé mlčení v Getsemanech a na Velký pátek není Otcovou nečinností, pasivním odevzdáním lidským silám nadvlády a účelnosti, ani není důkazem nepřítomného Boha. Otcovo mlčení těchto dnů je podmínkou, za níž Ježíš zjevuje hloubku svého synovství. Je to mlčení, v němž se zjevuje i svět. Stojíme před paradoxem světa, jehož moc je bezmocná, aby se vymanila z koloběhu násilí a smrti. Mlčení je vskutku Božím soudem při odhalování pravdy, která rozvrací všechny naše ateismy, neboť odhaluje samotu lidstva bez Boha, oběť vlastních dějin.

2. neděle velikonoční

Chci se u vás zastavit a usmát se na každého z vás!

Neděle milosrdenství hovoří o Božím úsměvu. S úsměvem jde všechno lépe. Co se může dít v našem srdci, když se zaposloucháme do Božího slova? Zkusme si to představit velmi prostě: Dnes chci přijít k vám a nabídnout se slovem i svůj úsměv: chci se u vás zastavit a usmát se na vás, na každého z vás! Chci, abyste takto ještě více vnímali mou přítomnost mezi vámi, abyste ještě více byli připraveni na můj příchod ve slávě, abyste mě v těchto situacích viděli! Vidíme dvě skupiny: Ženy, které Pána vítaly na zemi, Pána nakonec rozpoznaly i po jeho smrti. Ti, kteří mu kladli překážky, mají stejné námitky i po jeho smrti. Vítání Krista vede k naplnění věčného života, odpor vůči němu přivádí k samotě hrobu.

Ale co je přijetí Krista či jeho odmítnutí? Dnes vidíme Tomáše. Na první pohled se zdá, že Tomáš vzdoruje. Ukáže se, že to není vůbec pravda. I nové zrození se rodí v námahách zrodu. To bylo kladeno před oči nově pokřtěným, kteří po osmi dnech odkládali krásu slavnosti křtu, svá bílá roucha. Měli vstoupit do nového duchovního zápasu. Před jejich duchovním zrakem je zobrazen Kristův bok, nejen rány na rukou a na nohou. Jako z Adamova boku byla vzata Eva, nyní z Kristova boku má Tomáš nechat vystoupit nové lidstvo, církve. Již se zde nerodí člověk z lůna matky, nýbrž z Kristova boku, oběti. Rodí se nová podstata člověčenství. Člověk je definován jako osoba, dítě zrozené z Kristovy oběti na kříži. Byl to přece Tomáš, kdo to pochopil, když prohlásil: „Pojďme i my, ať zemřeme s ním!“ (Jan 11,16). Rozhodně nebyl tak ustrašený jako ostatní, kteří raději zůstali za zavřenými dveřmi ze strachu před nepřáteli. Tomáš byl venku. A Pán jej za jeho odvalu vyznamenal. Byl první, který nejen viděl, ale také uvěřil v Kristovo božství v jeho lidství: „Pán můj a Bůh můj!“ (Jan 20,28)

Tomáš, jak říkají někteří exegeté, nebyl nevěřící ve smyslu našeho pojetí nevěřícího. Událost, která se stala, se mu zdála příliš velká. Láska pro něj znamenala účastnit se spolu s druhým smrti a nezdálo se mu možné, že již takto miloval, aby prošel jen v síle lásky smrtí. Právě to chce vyzkoušet, zda láska skutečně prochází smrtí. To je zkušenost, kterou chce zažít. Že ruka toho, který řekl, že nikoho neopustí, je tou samou rukou přibitou, nyní probodenou. Chtěl se ujistit, že je to ruka Toho, který zůstává věrný. Že ta ruka, kterou viděl konat dobro, svědčí ještě o něčem více: o darování sebe sama. Když slyší hlas, který k němu promlouvá, nepotřebuje už žádné ověření. Vyznává svou oddanost. Završuje tak cestu víry v Janově evangeliu svým slavným (s ničím nesrovnatelným): „Pán můj a Bůh můj!“ (Jan 20,28).

Tomášovo vyznání ukazuje jednotu mezi tělem určeným ke smrti a tělem určeným ke slávě. Tomášovo vyznání se zde spojuje s přijetím žen. Tajemství ryzího přivítání spočívá v tom, že směřuje mimo nás samotné. Vítám s takovou silou, že zapomínám na sebe. Přijetím člověk vstupuje do světa vztahů: Můžeme se zahledět do tváře Krista, v níž se odráží zázrak Otcovy lásky, která nedovolí, aby zahníval ve smrti!

3. neděle velikonoční

Nemůže být oním bezejmenným učedníkem kdokoli z nás?

Úryvek ubírajících „učedníků do vesnice zvané Emauzy“ realisticky zachycuje to, co by mohlo být pravděpodobně situací, kterou církev všech dob dobře zná. Jedno jméno nám Lukáš prozrazuje: Kleofáš. Druhé nechává nevyřčené. Nemůže být onen druhý učedník Lukáš sám? Není to jeho osobní příběh? Lukáš neznal Krista před Velikonocemi. Kristus vzkříšený se k němu připojil. Podobně jako Pavel. Nemůže být onen bezejmenný učedník kdokoli z nás? Pokusme se do příběhu vložit své vlastní jméno. Celý příběh budeme vnímat nově.

Co je na celém textu nápadné na první pohled? Jejich smutek, který je důsledkem hořkého zklamání. Jsou roztrpčeni, protože ve svém uvažování dojdou až k myšlenkám o smrti svého Mesiáše. Byl snad jen domněnkou? Fantazí? Kolik podobných bylo před ním. A jak všichni skončili. Není Kristus jen jedním z řady dalších? Nebude Kristus jen dalším rozčarováním?

Tento neúspěch živí v obou učednících smutek a dává jim tušit, že si spletli osobu, do níž vkládali své naděje. Rozladění se stupňuje. Nemáme snad nejčastěji kyselé obličeje? Vždyť se někteří neštíteli pošpinit poselství žen, které oznamovaly, že Kristus vstal z mrtvých. A i kdyby Kristus vstal? Právě o to jde: měli svoji představu – Mesiáš neobnovil Davidovo království. Copak toto zklamání nestojí na samém počátku Skutků, takže nevidí žádnou jinou možnost než útěk do fantasmagorií minulosti: „Obnovíš teď, Pane, v Izraeli království?“ (Sk 1,6b). Falešná očekávání radikálně podmiňují jejich představy, touhy a mentalitu: chtějí klídek, stabilitu, někoho, kdo se o vše postará. Sní o někom, kdo by jejich zápasy vybojoval za ně.

Připomeňme: v Emauzích, kam putovali, Juda Makabejský vyhrál bitvu s pohany (1Mak 3,38-60; 4,3; 9,50). Jako bychom si dnes pouštěli vítězství hokejistů v Naganu a říkali si, jak jsme dobří. Všimněme si – kde nejsme ochotni uznat svoje selhání, rozhoří se hádky: „Jak tak hovořili a uvažovali“ (ὅμλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν), probírali to, doslova disputovali, přeli se, dostali se do pŕtky, vyčítali si levity. Hovořili spolu o tom všem, co se stalo. Měli srdce v hrdle, oba zcela ponořeni do dramatu, neuvědomují si, že jejich oči byly drženy, takže ho nepoznali. Proč neviděli? Viděli to, co si mysleli. Jejich očekávání obnovení lesku království, jejich důležitosti, jejich úspěchu v dějinách po všem ponížení, které jako lid utrpěli, jim bránilo, aby byli překvapeni přítomností Pána. A nejen to. Když se Krista začnou vyptávat, nazývají ho cizincem, přivandrovalcem: „Ty jsi snad jediný, kdo (...) neví.“ Mají pravdu: on jediný neví již o starém, překonaném, protože vidí nové, proměněné. Tato přesmyčka se opakuje jako přes kopírák: Copak není málo těch, kdo horlí, že papež František vlastně nic neví? Copak nevidíme kolem sebe v církv

ty, kteří chtějí najít své Emauzy a zde válčit ve jménu svých představ o tom, co církev je a čím být má? Copak jsme neviděli dosti úšklebků, spikleneckých gest či zákulisních tahanic, když se církev má společně vydat na cestu? Můžeme Krista potkat jinde než na cestě? Nebo snad potkáváme Krista tam, kde plujeme po proudu s těmi, co papouškují kdejaké mlácení prázdné slámy? Hledáme v našem společenství Emauzy pro naše půtky, nebo Jeruzalém pro naše setkání?

Věříme více tomu, co naplňujeme, než tomu, co řekne Ježíš. A když se nestane to, co se očekávalo? Velké diskuze proč, hledání viníků. Kde neroste touha po blízkosti a po tom, co nám Pán říká, roste roztrpčení jako mor. Není vlastně pro lidi kolem nás těžké objevit Pánovu přítomnost mezi námi? Řekněme si to popravdě: Učedníci nemohli přijmout kříž. A to zůstává pro církev trvalým pokušením, zvláště pokud si příliš zvykla užívat prestiže a úcty světa.

4. neděle velikonoční

Být uspokojen v potřebách, nebo nasycen ve svých nejhlubších touhách?

Nenechme se mýlit prostotou obrazu: Každá židovská vesnice, dnes spíše arabská osada, měla jeden ovčinec a ráno přicházeli pastýři a svolávali ovce. Ty vycházely ven a odcházely na pastviny. Idylický obrázek je zakončen zlověstným: „Je posedlý zlým duchem, nemá zdravý rozum“ (Jan 10,20). Těmito slovy je zakončena celá pasáž o dobrém pastýři, který „dává svůj život, a zase ho přijme nazpátek“ (srv. Jan 10,17) Jak spojit tyto dva až barokně protikladné obrazy?

Biblisté nás upozorňují, že úryvek správně nepochopíme, když jej budeme číst jako podobenství (παραβολή). Není přirovnáním, nýbrž obraznou řečí (παροιμία). Čemu tato forma sdělení slouží? Odkrývat učení přesahující všechno ostatní, které je v textu tajemným způsobem skryto. A tato Boží moudrost se odhaluje po vrstvách.

Nepředstavujme si ovčinec jako chlívek, představme si spíše ohradu (αὐλή). Stejný výraz je použit poprvé v bibli pro ohrazené místo, v němž byl stan setkávání, stánek úmluvy. Následně se těmito ohrazenými místy stávají všechny chrámové síně. A v době Krista? Výraz znamenal volné prostranství u jeruzalemského chrámu, kde se pásly ovce k obětování při bohoslužbě. Co myslí Ježíš slovy: „Kdo nevchází do ovčince dveřmi“?

Dlužno se vrátit k závěru Jan 9, který pojednává o muži, který se narodil slepý. „Jsme snad i my slepí?“ Ježíš jim odpověděl: „Kdybyste byli slepí, neměli byste hřích. Vy však říkáte: 'Vidíme.' Proto váš hřích trvá.“ Tato poslední Ježíšova slova jsou skutečně ohromující. Přišel jsem, „aby ti, kdo nevidí, viděli, a kdo vidí, oslepli“ (Jan 9,39). O co se jedná? O způsob, jímž se vchází do chrámu. Z tohoto důvodu rozčílení židé hledají na Ježíšovi hnidy. Přece vědí, jak mít spásu v suchu, jak přivést člověka k Božímu přebývání. Chtěli dobrou Boží věc dosáhnout svým způsobem. Zde je skryta on prastará pravda, ukrytá v podstatě zla, jak o tom hovoří první kniha Genesis v příběhu o vyhnání Adama a Evy z ráje, z ohrazeného místa Boží přítomnosti. Když jim had nabídl, že budou jako Bůh, rozhodnou-li se pro ovoce ze stromu poznání dobra a zla, podlehl. Ale nechtěl snad Bůh svým stvořením člověka k obrazu a podobenství Božímu totéž? Ano, chtěl totéž, ale jiným způsobem. „Podstata pádu do hříchu spočívá v tom, že se člověk rozhodl zakusit zlo jako skutečné jednání, nikoliv však z lásky ke zlu, nýbrž z touhy po božské dokonalosti. Hřích zde nespočívá v tomto záměru, ale ve falešném způsobu jeho dosažení.“ (Solovjov)

Je v lidské povaze touha zmocnit se místa, kde Bůh přebývá, abychom mohli Boha ovládnout. Chceme si uzurpovat Boží příbytek, osobovat si Boží svatyni pro svůj vlastním úsilím vybojovaný pokoj. Nemáme i my mázdru na očích? Ježíš je nazývá nepokrytě zloději a lupiči, kteří se jen chtějí šplhat výš buď po církevní kariéře nebo společenské prestiži, nebo po obojím. Lidem nakládají na bedra neuvěřitelná břemena, dělají z nich otroky, služebníky, kteří jsou vždy v prodlení, protože jim vždy něco chybí. Ježíš je přišel osvobodit od útlaku náboženství, které jim nedává žít. Pastýř život dává, ne bere. Nepřišel nasycovat naše potřeby. Nepřišel uspokojovat či krmit, nýbrž žít, sytit. Být uspokojen ve svých potřebách a být nasycen ve svých nejhlubších touhách je propastný rozdíl. Máme střežit Ježíšovou přítomností tuto bránu srdce a nechat jej zavírat před tím, co je zjevným konzumním produktem, a otevírat tomu, co osvobozuje člověka pro přijetí věčného života.

5. neděle velikonoční

Ať se vaše srdce nechvěje!

Na dvě hodiny zastaví rychlík, protože někdo střelbou poškodil zabezpečovací zařízení Českých drah. Co nás čeká? Čas prožitý buď v zádumčivém mlčení, anebo v nekontrolovatelném hovoření. Zažil jsem to druhé. Starší pán se ujal řeči. Nutit se k tomu vůbec nemusel. Baval nás svými vnitřními obrazy. Zaujal mě jeho pohled na svět. Svůj život nechal odrážet v životě celé své rodiny. Krásu života nacházel v půvabu a úchvatnosti druhých. Slávou se pro něj stalo zjevení jedné osoby v druhé. A to je typicky křesťanské téma budoucího času, věčnosti.

Evangelium nás vtahuje do Kristovy řeči na rozloučenou. Dělá si starosti o učedníky, které vidí rozrušené (ταρασσέσθω). Doslova je nabádá: nenechte upadnout vaše srdce do víru proudu. Výraz se používá v situaci, kdy se kus dřeva v kлокotající vodě třepe zcela bezmocně nebo se malá loďka zmítá v bouři, vichřici na moři. Srdce člověka je zmítáno sem a tam, nemá pevný bod, oporu. V Janově evangeliu se tento výraz používá vždy v souvislosti s Kristem, odkazuje na jeho smrt. Jako by se Kristus skrze svůj lidský rozměr, tj. Krista člověka, podílel na této tragické situaci člověka, který nemá oporu, pokud jde o konečný život. Smrt sama o sobě nic neřeší. Smrt není řešení, je ale součástí „života založeného na vzkříšení“ (Bazil Veliký).

Doslova říká: Svěřte se Bohu tím, že se svěříte mně (srv. Jan 14,1). Ve skutečnosti Kristus životní zmítání ošetřuje přilnutím k Otci. Obrátit se k smrti zády znamená přivinout se k Otci. Když ztrácíme jednu jistotu za druhou, získáváme v jeho náruči jistotu definitivní. V Otcově náruči se všechny předchozí jistoty mění v prázdnotu. Připomeňme evangelium z minulého týdne: ohrada neposkytuje bezpečí, ale otevírá bránu k jistotě. Náboženské zvyklosti nemají za cíl nabízet životní jistoty, jsou cestou, na níž se učíme žít Kristův život dítěte. Náboženství nabízí život v souladu s Bohem, ale ujištění a bezpečí skýtá život v Bohu. Z mentality náboženství založeného **na našem právu na jistotu**, totiž že **jednám v právu s Bohem**, nás Kristus vyvádí do **přebývání v Bohu jako s Otcem v jeho domě**. A když Jan na začátku svého evangelia říká, že Otcův dům je chrám, dlužno upřesnit: mluví o chrámu svého těla (Jan 2,21).

Jaký je náš skutečný exodus? Ne z Egypta do zaslíbené země, nýbrž *exodus* z těla zrajícího k mrtvole do Kristova těla, *exodus* z otročení tělu do Kristova těla, slávy Boží. Aby se to však mohlo stát, musí nejprve zemřít, a pak se stát Tělem slávy. **Sláva u Jana znamená zjevení jedné božské osoby v druhé**. Je to místo, kde se božské Osoby projevují vzájemným propojením. Já oslavuji Otce a Otec oslavuje mne. A právě ve smrti oslavuje Otce a tam, ve svém lidském těle, se dar stává

průzračným. Tam je On Cestou, Pravdou a Životem (*Jan 14,6*). Je místem, kde se projevuje život, který je typický jen pro Boha, projevuje se vzájemným obdarováním.

Co je tímto Božím způsobem myšleno? Žijeme-li na Boží způsob, žijeme jeden v druhém. Proto mluví o mnoha příbytcích (*Jan 14,2*). Jeho Tělo se totiž stane příbytkem pro ostatní, neboť to je Boží způsob, žít jeden v druhém.

Do tohoto Těla slávy jsme naroubováni křtem, když procházíme smrtí a vycházíme z křestní vody již zmocnění k této existenci na Boží způsob jako součást Těla Kristova, protože součástí tohoto způsobu je být jeden v druhém. Naše poslání ve světě spočívá právě v odhalování způsobu existence, který je podle Boha. Je tedy více než nutné položit si otázku: Jakou mentalitou jsme se nechali oklamat natolik, že dnes trpíme stejným *virem* individualismu, jež pronikl do všech lidských vztahů?

6. neděle velikonoční

Přijímat lásku, jež k nám Bůh chová

Výchozím bodem pro dodržování přikázání je milovat Syna. Milovat Otcův dar, který se zjevil v Synu darovaném lidstvu.

Připomeňme: Jak zní nové přikázání? „Milujte se navzájem, jak jsem já miloval vás.“ (Jan 15,12) Kde hledat počátek jeho naplnění? Přijímání lásky, jež k nám Bůh chová. Předpokladem přijetí je vědomí, že člověk se ujímá toho, co sám nedokáže: Není schopen, a proto přijímá. A do třetice: Co je tímto přikázáním? Synova láska, zosobnění: Jsem Syn. Přijetí je pro člověka činorodostí, vyžaduje od nás dvojí úsilí: uschopnit sebe k přijetí daru ochotou (pasivitou), nechat působit (aktivita naší svobody). Jakmile začneme podnikat na svou pěst, zhlédneme se v aktivismu, nejsme schopni přijímat. Přijímat znamená stáhnout se, abychom dali prostor druhému a přijali jeho jednání. Připravit pro něj uvítání, aby se cítil jako doma, a ne jako vetřelec. Láska, která je vítána, se stává naší láskou k druhému. Láska je tímto vytvářena. Je ztvárňována přijímáním. Co se zde odehrává? Milujeme předem, milujeme bez výhrad. Proto se láska umí obětovat. Miluje, když se nechá milovat. Když přijmeme Otcův dar, vyvolává tvořivou činorodost bez omezení. Najde vždy překvapivé konkrétní podoby. Stane se každodenní cestou. Stává se hmatatelnou, viditelnou, zakusitelnou. Od slov přechází k činům a činy naplňuje krásou vyznání, slovem. Přikázání se stává sladkým, není břemenem, nýbrž poutem.

Ježíš nezačíná přikázáním, neříká „zachovávej“ (dodržuj, respektuj, plň, dbej), nýbrž „kdo má moje přikázání a zachovává je“ (Jan 14,21); doslova: „Kdo má mé příkazy a je jich bedliv“. Použitý termín je zajímavý. Řecký výraz (τηρῶν αὐτὰς; τηρέω = 1. zachovat, uchovat, 2. střežit, hlídat, 3. uchránit, zachránit; dodržovat, plnit, držet se) znamená spíše mít na paměti, nosit v sobě, nechat v sobě narodit. Copak je možno zapomenout na to, co člověk přijal od Otce? Kristus prakticky říká: Já jsem si vás zamiloval, přijměte mě. A berte na mě ohled. Jak žijete, počítejte se mnou, a budete živí, protože skutečně žiji ve vás, jsem živý. V nás bude tato láska, která je spojena s Parakletem, Duchem pravdy. Bůh nám ve své lásce dává Syna, jeho samého, a k tomu dává Otec Přímluvce („dá vám jiného Přímluvce“ /παράκλητος/). Zajímavý je také překlad termínu Parákletos: Přímluvce ale také Utěšitel, ale také ve významu zastánce, pomocník. Výraz má původ v oblasti práva. Označuje toho, kdo stojí při obžalovaném, když se všichni postaví při soudu proti obžalovanému, vždy mluví v jeho prospěch. Je spíše obhájcem než utěšitelem. Mluví proti těm, kdo nás obviňují. Kdo nás obviňuje? Jsou to ďáblové, jak je dobře zdůrazněno v apoštolských listech. Ďábel nás chce obvinít, že nejsme schopni žít, že nejsme dobří. Proti tomu nás Duch Svatý činí imunními. Ne zvnějšku, ale zevnitř. Duch

Svatý je ten, kdo „přebývá u vás a bude ve vás.“ (Jan 14,17). „V onen den poznáte, že já jsem ve svém Otci a vy ve mně jako já ve vás.“ (Jan 14,20).

Vždy se vracíme ke stejnému bodu: Kristus chce, abychom se skrze lásku podíleli na této božské existenci, která je jedno v druhém. Nejde tedy o skutečnost vnější, povrchovou, reklamní, ale o jakost, kvalitu, skutečnost vnitřní. Láska se rodí zevnitř a je to Duch, který tuto lásku dává, jak říká Pavel, brání nás zevnitř proti každému útočníkovi. Je to láska přijatá a přijímaná, která vytváří lásku mezi námi, v našem každodenním životě.

Slavnost Nanebevstoupení Páně

Starý svět proměněn a přenesen do náruče Otce

V době kosmických letů, má vůbec ještě co říci svátek uchovávající dogmatickou pravdu o Nanebevstoupení? Ne Nanebevzetí, s kterým je někdy slovo zaměňováno. Co nám může říci východní liturgie? Hovoří o Nanebevstoupení (Ἀνάληψις) našeho Pána a Boha a našeho Spasitele Ježíše Krista. Ježíš vystupuje na nebesa a bere s sebou k Otci lidstvo, které k sobě připoutal vtělením. V dnešním evangeliu je úzce spojeno s posláním, které předává jedenácti. „A já, až budu ze země vyvýšen, potáhnu všechny k sobě“ (Jan 12,32) je příslib, který se naplňuje darem Ducha. A nezapomeňme: Kristus vlil svého Ducha v okamžiku, kdy umírá na kříži. Vzkříšený Kristus je ukřižovaný Kristus, Syn člověka, který se po vzkříšení vrací do Galileje. Proč do Galileje? Je to místo konkrétního života, každodenního života, který je třeba znovu číst ve světle vzkříšení. Nebo chceme mít klapky na očích? Zjevení objasnilo tento přechod tím, že ukázalo tento nový způsob života, který je vlastní pouze životu Božímu.

Boží existence je trojiční, vztahová, společná. Osoby žijí jedna v druhé. Jejich společná sláva je projevem tohoto agapé, této lásky ve věčnosti, která se odráží v dějinách. Stává se silou, jež přetváří dějiny zraněné zlem a hříchem. V Markově evangeliu je Kristovo nanebevstoupení úzce spojeno s posláním církve. Je utvářeno v ohnisku víry. Je svěřeno poté, co jsou apoštolové pokáráni za svou nevíru. V prvním čtení je poslání církve explicitně vyjádřeno jedním slovem: svědectví. A svědectví je založeno na události seslání Ducha Svatého.

Trvalá přítomnost Krista po jeho Nanebevstoupení je mezi námi zosobněna v přítomnosti Ducha. Ukazuje se tedy, že cesta církve jako Těla Krista, jenž zemřel a vstal z mrtvých, zakouší v dějinách prostřednictvím seslání Ducha Svatého stejnou důležitost Syna a Ducha Svatého. Ve skutečnosti není možné vydávat svědectví o Synu, pokud se naše lidství neprojevuje způsobem existence, který je v souladu s Božím Synem, tedy vztahem. Ten je směřován dvojím směrem: vůči Otci a vůči našim bratrům a sestrám. Vztah je dílem Ducha Svatého, protože on je Pánem božského způsobu existence, kterým je láska. Lépe řečeno: plod lásky, společenství. Je to Duch Svatý, kdo nám umožňuje žít jako společenství, protože vlévá do našich srdcí lásku Boha Otce (Řím 5,5). Nemůžeme to nevidět, jinak máme slepící mlhu.

Kořenem nepochopení je rozbité společenství, kořenem je narušená dynamika Syna a Ducha Svatého, kořenem je nepřítomnost Ducha v dějinných epochách církve. O tom ostatně nejednou svědčí naše dějiny. O čem svědčí? O jedné rozhodující skutečnosti. V určitých okamžicích dějin jsme dávali přednost Kristu,

zatímco na Ducha Svatého postupně pozapomínali. Stal se nám jen neurčitým liturgickým dovětkem, nic neříkající slovní douškou bez osobní zkušenosti. To je kořen všech těžkostí, které souvisejí s posláním církve. Zaměňuje poslání církve za naši aktivitu bez Ducha. Konáme velké věci, mluvíme vznešeným jazykem, zabýváme se řečením, organizováním. Ničím z toho všeho se neprojevuje Otcova láska (Mt 5,16).

Jaké jsou důsledky osobní nepřítomnosti Ducha či neosobní přítomnosti Ducha? Kde chybí Duch, vidíme nevyváženě. Můžeme dále neobjevit novost církve? Obáváme se, že vybočíme z kolejí, když hledáme ve společenství církve odraz Trojice? Bude dozajista trvat ještě dlouhý čas, než se naše mentalita seznámí s Duchem Svatým tak, jak se zdá, že se obeznámila intimně s Kristem. Adorace Krista je přece jen nějak přítomná. A přítomnost Ducha? Tu zaměňujeme za halasné dary Ducha, ne za tichý vánek. Bez Ducha Svatého však nelze pochopit Kristovu vládu, jeho království. Ale ani jeho synovství s Otcem a jeho přijetí lidství. Poslání církve je zakořeněno ve zkušenosti synovského společenství s Otcem. Skutky apoštolů dosvědčují, že pokrm, o němž se mluví, odkazuje na eucharistii. Právě v eucharistickém pokrmu se Kristus zjevuje a promlouvá ke své církvi. A toto promlouvání není pouhým pomyslným učením. Je viděním. Je nahlížením naplnění dějin, o kterém hovoříme až následně. Nejdříve je Duch, pak Slovo.

Tímto způsobem máme světu co říci. Jen skrze Ducha Svatého zakoušíme v Kristu své naplnění a naplnění světa v Otcově lásce. Takto můžeme chápat pět podstatných, náš život orientujících znamení, která uvádí Marek: „Ty, kdo uvěří, budou provázet tato znamení: ve jménu mém budou vyhánět zlé duchy, budou mluvit novými jazyky, budou brát hady do ruky, a když vypijí něco smrtelně jedovatého, neuškodí jim to; na nemocné budou vkládat ruce, a uzdraví se.“ (Mk 16,17–18). Byl to Duch, který přivedl Krista na poušť, kde odolal pokušiteli; jen v síle Ducha Svatého budou učedníci schopni zůstat v Kristu a zahnat prázdnotu sebestředných myšlenek a pokušení. Zapudit to, co se snaží ďábel vnutit církvi. Uvědomme si jednou provždy, o co se Zlému jedná: chce nás odtrhnout od nové mentality, od života založeného na vzkříšení. Chce vyvolat zdání nového způsobem, který už dobře známe, protože jej užívá odjakživa. Nemluvíme o něm, jako když máslo ukrajujeme? Nemusíme hned uvažovat o exorcismech nebo vymýšlet nové postupy. Přece Kristova novost je natolik silná, že tvoří nové věci a sama vyžene mentalitu starého světa, světa, který nezná Otce. Duch tvoří církev, která se nebude bát světa, bude činorodá, protože je prodchnuta krví Beránka, která je lékem, staré proměňuje ve věčný život. Člověk se stane vůči světu imunním, aniž by ho odsuzoval, ba právě proto, že se nebojí, může hlásat radostnou zvěst, doslova koupat svět v novém životě.

Protože jsme již v Kristu, jsme před tváří Otce. Učíme se chovat v tomto světě směřujícím k záhubě podle toho, jak přemohl starý svět Kristus sám. Učíme se počítat s tím, co má váhu pro věčnost. Váhu má to, co má váhu v Otcově pohledu: totiž dítě. A Kristus je především Syn. A my jsme v Kristu a on v nás. Právě to se

děje při každé eucharistii. Chléb a kalich s vínem se stává i naší obětí; a sesláním Ducha Svatého se stáváme Kristovým tělem, tedy církví, a přicházíme skrze Krista, s Kristem a v Kristu vzdávat slávu Otci.

7. neděle velikonoční

Záře ve tváři Zmrtvýchvstalého

Téma slávy zaujímá v Písmu velmi důležité místo. Sláva Hospodina ozařuje celé dějiny Izraele a září na tváři Zmrtvýchvstalého. Je to záře Boží moci, jak se projevuje v jeho zázračných zásazích ve prospěch lidu; je to jeho přítomnost v obdivu, klanění a svaté bázi jeho lidu a všech národů, které ho uznávají jako jediného Boha.

Boží sláva

„Až přijde Syn člověka ve slávě a s ním všichni andělé, posadí se na svůj slavný trůn.“ (Mt 25,31). Co se stane? Bude zničena smrt a všechno mu bude podřizováno (1Kor 15,26–27). A co my? My, služebníci, učedníci, poutníci na zemi, jedni budeme pracovat pro jeho příchod, druzí se po odchodu z tohoto života budou očišťovat a třetí se těšit z jeho slávy. „Všichni však – i když v různém stupni a různým způsobem – jsme navzájem spojeni v téže lásce k Bohu a k bližním a zpíváme týž hymnus slávy našemu Bohu. Neboť všichni, kdo jsou Kristovi a mají jeho Ducha, srůstají v jednu církev a v něm jsou navzájem propojeni. Jednota poutníků s bratry zesnulými v Kristově pokoji se nijak nepřerušuje, ba podle stálé víry církve se ještě posiluje vzájemným sdílením duchovních hodnot.“ (LG 49)

V moderních jazycích slovo sláva vyvolává představu vnějšího lesku, umělých světél a světelné show. V hebrejštině slovo znamenající slávu označuje naopak váhu bytosti v těch okolnostech, v nichž žije. Určuje jeho skutečnou hodnotu, odhaluje jeho nejosobnější zář. Sláva Boží je Bůh sám v celé své velikosti, sláva Kristova je Kristus v plnosti svého bytí. Oslavovat Boha a Krista neznamena levitovat obrovská oblaka kadidla nebo oslepovat hřmotem zlatých trubek, Ne, velebit Boha představuje něco jiného: uznat Boha zde, přihlásit se ke Kristu zde. Uctívat slávu Boží má úzkou souvislost s námi: spojuje povolání člověka svěřeného mu Bohem. Přijímá svůj úděl tvora, toho nejkrásnějšího, čím může být: služebníkem Kristova velekněžského Srdce. Jsem tvor, hříšný, obeznámený slávou Boží. Nejvyšším stupněm slávy Boží je spása člověka. Jen člověk však může zneužít své výsady a stavět vysokou věž až do oblak, která sahá až k nebesům a je znamením lidské slávy určené k pádu. Výsledkem je směšná karikatura.

Kristova sláva

Jak si křesťané uvědomili slávu Kristova božství? Slavením tajemství mimořádně plodného: Kristus vstoupil do slávy, byl přijat do slávy. Tím Otec oslavil svého Syna. Výsadním místem, v němž je Kristus uznán za Pána slávy, je právě hodina umučení. V poslušnosti kráčející až k smrti, je oslaven. Stejně i církev: v okamžiku, kdy je

poslušná až k smrti, kdy trpí pro svou věrnost, v okamžiku kříže a mučednictví je již oslavována.

Proto musí být, ono muset plyne ze samotné podstaty Boží slávy, církvi zcela cizí (někdy až příliš do oka bijící) tupě dunící triumfalismus. Církev je ve formě, když je spojena s Kristem. Je ochromena, když je rozpojena či rozdvojena. Vše, co patří člověku, Boha zajímá. Boží slávou je živý člověk, tedy i jeho zápasy.

V něm je naše sláva

Nebe a země pějí slávu Bohu. K tomuto chvalozpěvu se může člověk se svojí inteligencí přihlásit. Boží sláva je dar: je to Bůh, kdo přistupuje k člověku a žádá ho, aby s ním vstoupil do společenství. Ovšem vrchol a zdroj slávy člověka najdeme v liturgii. Sláva Boží je zde poutem jednoty. Cítíme se být jedno srdce a jedna duše? Považujeme za jediné dobro, že jsme spojeni poutem pokoje? Stáváme se jedním tělem a jedním duchem? O čem jiném hovoří Boží slovo: „Ať všichni jsou jedno. Jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, tak i oni ať jsou v nás, aby svět uvěřil, že ty jsi mě poslal.“ (Jan 17,21)

Slavnost Seslání Ducha Svatého

Osmý den v nás

Dnes končí období padesáti dnů od Velikonoc. Těchto padesát dnů tvoří jeden den. U Jana se všechno odehrává během jediného dne, právě proto, že je to den. Žijeme v tomto dnu, v němž nás prorůstá „život založený na vzkříšení.“ (Bazil Veliký) V osmém dnu žijeme, v něm Kristus přijde ve své slávě. Nemůžeme pálit svíčku pánu bohu i čertu. Nemáme před sebou jen další dny pozemského života, ale žijeme i osmý den, Kristův příchod je jeho přicházení do každého dne.

„Po těch slovech na ně dechl“ (Jan 20,22). Toto nové vanutí Ducha, toto gesto Kristova vanutí nám okamžitě připomene vanutí formou vdechnutí, jež je přičteno Bohu při stvoření člověka: „Tehdy utvořil Hospodin Bůh člověka, prach ze země, a vdechl do jeho chřípí dech života; tak se stal člověk živou bytostí“ (Gn 2,7). Co nám tím Jan říká? Nyní, po Kristově zmrtvýchvstání, dochází ke stvoření nového člověka, neboli že se stvoření naplňuje vykoupením.

A to vše se v Janově evangeliu stále opakuje, v prologu („V něm byl život a ten život byl světlem lidí“, Jan 1,4) se říká, že Boží plán obsahoval život; dále že obsahem tohoto života je dětství, protože dává moc stát se Božími dětmi tomu, kdo ho přijme.

Je zajímavé, že ke stvoření člověka v novosti, do života založeného na vzkříšení, dochází ve chvíli, kdy Kristus dává apoštolům poslání. Přijatý život znamená vždy i přijetí poslání a že je přesně stejné jako to, které měl Boží Syn. Jaké bylo jeho hlavní poslání? Vydávat svědectví Otci, vydávat svědectví pravdě, tedy jak být synem. A pro nás? Být dítětem. Ale jak?

Co je hlavním úkolem toho, kdo je Syn? Vzdát chválu Otci a ukázat jeho slávu. Syn svým životem odkrývá Otcovu tvář, jeho lásku. Když jsme dětmi Božími, podílíme se na stejném poslání, vyslání Syna Ježíše Krista, přebývání Syna v něm. Bez přebývání v Otci život Syna není možný. Poslání a život člověka, Božího dítěte, jsou tedy totéž, je to jedna osobní událost, poslání i život v jednom.

Apoštolové měli takový strach z toho, co by se mohlo stát, že se zavřeli. „Ze strachu před židy měli dveře zavřeny.“ (Jan 20,19) Řecký výraz (κεκλεισμένων), který je použit, neznamená prostě zamknout, ale zabednit, to znamená dát závoru, něco, co zablokuje dveře. Kristus jim říká: nebojte se, protože jedinou silou, jak se už nebát, není nabrat odvahy, ale nabýt, získat, osvojit si, prohlubovat a mít nový život, takový život, že člověk už neprožívá strach, protože žije život Syna. Vždyť i Kristus v Getsemanech, když měl strach, neměl jiné východisko, jak ho překonat.

Jaký život měl? Neměl „nic jiného“ než svůj vztah s Otcem. Jaké bohatství takto nemít „nic jiného“, lépe „nikoho jiného“!

Nastává nový stav člověka; už není tělem, pozemskou tělesností, jak jí rozuměl v době, když pečoval o své nemoci. Co kdybychom se tím zmýlili v životní adrese? Přece co je tělo, je tělo nyní určené ke vzkříšení. Nyní Kristus dýchl na apoštoly a to, co se narodilo z Ducha, je Duch, je to život Otce. Je to život synovství. Zde je souvislost, v níž rozumíme Kristově otázce Petrovi. Třikrát se ho ptá, zda ho miluje. V Janově evangeliu je to jediné přikázání.

Na tom jediném záleží novému člověku: Na čem? Na specifickém způsobu zájmu, totiž na životu této lásky, která dává vidět Otcovu slávu. Nová existence má v našem životě objevit jinou. Není to jen humanita, lidství, ale lidské přijaté Bohem za vlastní. Nejdříve zahlédneme, poté nahlížíme a konečně vidíme, nazíráme synovství. Jsem dítě nebeského Otce. Bez tohoto zrození shůry, bez obnovy, zrození z Boha, bez přijetí Ducha nikdy nemůžeme odhalit milosrdnou tvář Otce, nikdy nemůže žít životem, který přesahuje hrob.